

UDK 81'373.2(497.6 Zenica)
DOI: 10.33669/KJ2025-36-06
Rad primljen: 11. 6. 2025.
Rad prihvaćen: 11. 9. 2025.

Prethodno saopćenje

Mirela Pehiljagić

Univerzitet u Zenici – Filozofski fakultet
mirela.pehiljagic@unze.ba
<https://orcid.org/0009-0008-0552-6219>

Esad Medar

Zenica
esad.medar@gmail.com

Ojkonimi i oronimi zoomorfnog porijekla na prostoru zeničke kotline

Sažetak: U radu pod nazivom “Ojkonimi i oronimi zoomorfnog porijekla na prostoru zeničke kotline” analiziraju se ojkonimi i oronimi Zenice, koji su u svom procesu imenovanja motivirani vrstama životinja. Fokus rada je usmjeren na ojkonime i oronime užeg i šireg područja grada Zenice, gdje spadaju sva *gradska*, *prigradska* i *seoska* naseljena mjesta. Svaki ojkonim, koji je predmet analize će biti prikazan na način da se ponudi njegova ubikacija, zatim prvo njegovo pojavljivanje kroz popise uz demografsku strukturu stanovništva, sa osvrtom na etimologiju i tvorbeni obrazac.

Da bi se obezbijedila naučna utemeljenost i preciznost, rad se oslanja na verificirane, savremene izvore. U tom smislu, izuzetno važnu ulogu imala je *Gradska služba za opću upravu i mjesne zajednice Zenice*, koja je na molbu autora rada dostavila najnovije revidirane popise naseljenih mjesta na području grada Zenice. Navedeni popisi predstavljaju zvaničnu, validnu i ažuriranu bazu podataka, te se kao takvi smatraju stručnim i relevantnim materijalom za naučno istraživanje toponimije grada Zenice, a rad sa svim ponuđenim podacima predstavlja značajan doprinos u do sada slabo istraženoj toponimiji zeničke kotline.

Ključne riječi: onomastika; toponimi; ojkonimi; oronimi; zoojkonimi; zenička kotlina; Zenica

1. Uvod

Ojkonimi nastali prema nazivima životinja – *zoojkonimi* – čine jedno od najsugestivnijih i najstarijih slojeva toponimije. U njima se prepliću tragovi ljudske percepcije prirode, ekonomskih prilika, ekoloških uslova i simboličkih vrijednosti koje su određene životinje imale u

kolektivnoj svijesti zajednice. U onomastičkim istraživanjima zoojkonimi su naročito dragocjeni jer otkrivaju slojeve stvarnosti koji često izmiču pisanim izvorima: stare stočarske puteve, lovišta, prostore identifikovane po prisustvu određene vrste, ali i metaforičke slike koje su se utisnule u imenovanje prostora.

Na samom početku, od velike važnosti je da definišemo pojmove zoonim i zoonim, s obzirom na problematiku same terminologije, te da ukažemo kako su zoojkonimi toponimi, nastali prema nazivima za određenu vrstu životinja (vuk, jastreb, konj, lisica), u smislu općih imenica iz životinjskog svijeta, uključujući i nazive za njihova staništa i zajednice. Zoonim je na drugoj strani ime životinje (Fido, Džambo, Šarenka, Garo...), dakle vlastito ime, koje u ovom slučaju nije motivacija za nastanak toponima, niti je rad usmjeren na vlastita imena životinja (zoonime), data od strane čovjeka.¹ Fokus rada jeste analiza naseljenih mjesta grada Zenice i njene okoline, čija je motivacija preuzeta iz životinjskog svijeta, kao njihovi opći nazivi. Na konkretnim primjerima je pokazano kako nazivi za životinje obavljaju funkciju imena mjesta – zoojkonima.

Činjenica je da u okviru onomastičkog istraživanja, još uvijek postoje neke nedoumice u pokušaju znanstvene usaglašenosti, šta pripada općem leksiku a šta imenskoj razini, te je to još uvijek predmet aktuelnih lingvističkih radova.²

Toponimija nastala iz životinjskog svijeta svjedoči o odnosu čovjeka prema prostoru koji naseljava. Nazivi poput *Vranica*, *Volovska Glava*, *Vučijak* i mnogi drugi na teritoriji grada Zenice nose značajnu kulturnu i historijsku poruku. Oni nam ukazuju na nekadašnju faunu, privredne aktivnosti, ali i na mentalitet zajednice, sposobnost da prirodne pojave

¹ Vidi više na stranici <https://icosweb.net/wp/wp-content/uploads/2019/05/ICOS-Terms-en.pdf>, List of Key Onomastic Terms, str. 6. Ime životinje (vlastito ime) i zoonim su u ovom slučaju sinonimi.

² Uporedi sa: Čilaš Šimpraga, Ankica, Domagoj Vidović (2023), *Onomastičko nazivlje*, u: Mihaljević, Milica, Željko Jozić (ur.), Hrvatsko jezikoslovno nazivlje, str. 279–289.

O nazivu zoonim u onomastici i frazeologiji vidi u Brozović Rončević i Čilaš Šimpraga (2008), Nacrt za zoonomastička istraživanja (na primjeru imena konja), *Folia onomastica* 17, str. 37–58.

i stvorenja pretvori u imenski znak. U tom smislu, zoojkonimi predstavljaju vrijedan segment onomastičkog istraživanja, kako u lingvističkom, tako i u kulturološkom smislu.

Od pojave prvobitnih mitskih slika svijeta, pa do današnje savremene ljudske percepcije, životinje su zauzimale važnu ulogu, a posebno kada je u pitanju religijski i kulturološki diskurs nekih naroda i njihova specifična vjerovanja, koja su u vezi sa kultom životinja. U različitim civilizacijama i religijama životinje su prikazivane kao božanstva s nekim simbolom (snage, umjetnosti, uskrsnuća, radosti, plodnosti, slobode, smirenosti, vjernosti i slično).

2. Metodologija rada

Metodološki okvir ovog istraživanja zasniva se na interdisciplinarnom pristupu onomastičkim studijama, s posebnim fokusom na toponomastiku i analizu *zoojkonimije* – ojkonima nastalih prema nazivima za životinjske vrste u smislu općih imenica (vuk, lisica, gavran, vrana...). Cilj je utvrditi njihovu ubikaciju, demografsku sliku, odrediti etimologiju samog ojkonima, te ukazati na tvorbeni obrazac i motivacijsku pozadinu ojkonima.

Grada za ovaj rad ekscerpirana je iz najnovijeg popisa svih naseljenih mjesta grada Zenice, a to podrazumijeva sva gradska, prigradska i seoska naseljena mjesta Zenice. U tom smislu, izuzetno važnu ulogu imala je *Gradska služba za opću upravu i mjesne zajednice Zenice*, koja je na molbu autora rada dostavila najnovije revidirane popise naseljenih mjesta na području grada Zenice. Ovi podaci, kao ažurirani i službeni administrativni dokument, predstavljaju temeljnu osnovu za svako ozbiljnije onomastičko i topografsko istraživanje. S obzirom na to da autori žive na području grada Zenice, akcentiranje ojkonima i oronima nije bilo potrebno da se sprovodi terenskim putem jer su sami upoznati sa izgovorom svih naseljenih mjesta, što je dodatni doprinos onomastičkim istraživanjima zeničke toponimije, a rad predstavlja originalni pečat i dio je buduće publikacije pod nazivom "Toponimija zeničke kotline", koja će po prvi put na naučnom planu skrenuti pozornost na

izučavanje toponimije grada Zenice jer do sada ovakav pristup nije bio sfera istraživanja.

Za prikupljanje i provjeru *oronima* korišteni su kartografski izvori od posebne stručne i historiografske važnosti. *Topografska karta JNA* (Jugoslovenske narodne armije) predstavlja jedan od najpouzdanijih i najdetaljnijih kartografskih materijala nastalih na prostoru bivše Jugoslavije. Zahvaljujući visokom stepenu tačnosti i bogatoj terenskoj evidenciji, ova karta omogućava pouzdanu identifikaciju planinskih vrhova, uzvišenja, kosa, prijevoja i drugih reljefnih formi, kao i uvida u starije slojeve toponimije koji su na mnogim drugim izvorima izostavljeni ili reducirani.

Drugi relevantan izvor, koji je korišten za oronime, jeste *Interaktivna planinarska mapa*, savremeni digitalni kartografski alat koji objedinjuje podatke planinarskih društava, GPS tragove i terenske izvještaje aktivnih planinara. Zahvaljujući mogućnosti kontinuiranog ažuriranja, ova mapa nudi uvid u najnovija kretanja i nazive u planinskom prostoru, uključujući lokalne toponime. Njena interaktivna priroda omogućava provjeru lokacija, nadmorskih visina i reljefnih specifičnosti, što je od izuzetnog značaja za tačnu identifikaciju i potvrđivanje oronima.

Rad je kombinacijom ova dva izvora – historijski pouzdane *Topografske karte JNA* i savremene, terenski verificirane *interaktivne planinarske mape* ponudio sveobuhvatno i višeslojno sagledavanje oronima na prostoru Zenice. Time se obezbjeđuje naučna pouzdanost podataka i omogućava precizna analiza, što predstavlja važan doprinos cjelokupnoj onomastičkoj obradi zeničkog područja.

Izvori za utvrđivanje ubikacije naseljenih na području Zenice korišten je relevantan administrativno-pravni dokument: *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području Zenice*, objavljena u Službenim novinama opština Zenica i Busovača, broj 48. Ovaj dokument predstavlja zvanični akt lokalne samouprave, donesen s ciljem jasnog definisanja teritorijalne organizacije i administrativnih granica pojedinih naselja.

U *Odluci* je sistematski navedeno ukupno 81 naseljeno mjesto, uz njihovo precizno administrativno-teritorijalno određenje, a rad je u

skladu s tim dokumentom ponudio ubikaciju za ona naseljena mjesta, koja su se nalazila u ovoj Odluci. Kao službeni i normativni izvor, ovaj akt ima visok stepen vjerodostojnosti, te se u naučnim istraživanjima smatra osnovnim dokumentom za utvrđivanje teritorijalne strukture grada i njegovih naseljenih cjelina. Zahvaljujući *Gradskoj službi za opću upravu i mjesne zajednice Zenice*, koja je autorima ustupila ovaj važan dokument, imamo priliku vidjeti preciznu ubikaciju, utvrđene granice naseljenih mjesta Zenice.

Zbog svoje pravne validnosti i statusa službenog izvora, ovaj dokument predstavlja nezaobilazan temelj pri izradi ozbiljnih onomastičkih, geolingvističkih i topografskih studija. Njegova upotreba garantuje da se analiza ojkonima oslanja na verificiranu i standardizovanu teritorijalnu osnovu, što bitno doprinosi naučnoj pouzdanosti i metodološkoj dosljednosti cjelokupnog rada.

Korištenjem navedenih izvora, ovaj rad nudi najkompletniji i najpouzdaniji pregled zeničkih zoojkonima do sada. Time doprinosi: sistematizaciji lokalne toponimijske baštine, boljem razumijevanju kulturno-historijske dinamike Zenice, razvoju onomastičkih studija u Bosni i Hercegovini, očuvanju nematerijalne kulturne memorije prostora.

Na osnovu navedenih izvora, popisa, mapa i katastarske građe, u radu je obrađeno osam ojkonima, koji su motivirani nazivima za životinjske vrste, a to su: **Jăstrebac** (< prasl. **jastreǫbъ* ‘rod ptica grabljivica - *Accipiter*’; ‘porodica grabežljivih ptica – *Accipitridae*), **Kónjevíci** (< prasl. i stsl. riječ konj ‘zool. sisavac iz porodice sisavaca kopitara, domaća životinja za vuču i jahanje’), **Kòzarci** (< prasl. i stsl. koza ‘zool. rod pravih preživača *Capra* iz porodice šupljorožaca, kao domaće životinje raširene po cijelom svijetu’), **Jănjac** (< prasl. **(j)agne*; stsl. oblik *agne* ‘mlado od ovce i muflona’), **Jănjići** (< prasl. **(j)agne*; stsl. oblik *agne* ‘mlado od ovce i muflona’), **Jănjički Vřh**, **Vřănovći** (< prasl. **vorna* ‘ptica *Corvus cornix* iz istoimene porodice *Corvidae*’), **Pŭhovac** (< prasl. **pŏlxъ* ‘životinja – *Glis glis* iz reda *glodavaca*, nalik na vjevericu’).

Među oronimima su analizirani: **Vŭčja planina** (< prasl. **vŭlkъ*, a stsl. *vŭkъ* ‘zool. a. sisavac mesožder *Canis lupus* iz porodice pasa’), **Věpar**

(< prasl. *veprъ ‘zool. mužjak divlje svinje’), **Kūkavica** (onomatopejski kuku ‘zool. ptica selica *Cuculus canorus*, ob. ne savija gnijezdo, jaja ostavlja u gnijezdu druge ptice’), **Lăstavica** (< prasl. *lasta ‘zool. naša ptica selica -*Hirundo*-, gnijezdo zida od blata pod strehama i u stajama; lasta, lastovica’), **Vōlovska gláva** (< prasl. < stsl. volъ ‘agr. uškopljen mužjak goveda’) i **Gōlūbak** (< prasl. i < stsl. golqbb ‘zool. ptica *Columba* iz porodice *Columbidae* – divlji golub; domaći golub; golub gušan; golub sela). Predmet analize će biti ojkonimi, poredani abecednim redom, a potom i oronimi grada Zenice.

3. Ojkonimi zoomorfnog porijekla na prostoru zeničke kotline

Jăstrebac

Jăstrebac je selo, koje se nalazi sjeverozapadno od Zenice u Doglodima. Ubikacija naselja Jastrebac je sljedeća:

- a) prema naseljenom mjestu Šerići, granica počinje od tromede naseljenih mjesta Jastrebac, Vukotići i Šerići, koja se nalazi na ušću Vukotičkog potoka u Volin potok i ide niz Volin potok u Šeričku rijeku, nastavlja niz Šeričku rijeku do ušća Krivog potoka u Šeričku rijeku, gdje je tromeda naseljenih mjesta Jastrebac, Šerići i Smajići;
- b) prema naseljenom mjestu Smajići granica ide od naprijed opisane tromede uz Krivi potok, na kotu Borje, gdje je tromeda naseljenih mjesta Jastrebac, Smajići i Orahovica;
- c) prema naseljenom mjestu Orahovica, granica ide od naprijed opisane tromede ka zapadu, kosom do izvora potoka Skrakovac, gdje je tromeda naseljenih mjesta Jastrebac, Orahovica i Vukotići granica ide od naprijed opisane tromede niz potok Skrakovac u Vukotički potok, nastavlja nit isti do njegovog ušća u Volin potok, gdje je tromeda naseljenih mjesta Jastrebac, Vukotići i Šerići.³

³ Službene novine opština: Zenica i Busovača broj 48 (1982); *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području opštine Zenica*, str. 1691

Prvo spominjanje Jastreba pod ovim imenom je u popisu iz 1895. g. kada su uz Šeriće, kao popisnu opštinu, popisani Jastrebac i Vukotići. Prema popisu iz 2013. godine⁴, Jastrebac je imao 423 stanovnika.

U ojkonimu Jastrebac uočavamo staroslavenski korijen, pa tako imamo prasl. *jastřebъ; rus. jástreb, polj. jastrzáb *jastřebъ. (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić, Matasović 2002-2004:336). Latinski naziv je: *Accipitridae*.

Kako je uočljivo, ojkonim Jastrebac je nastao sufiksalsnom tvorbom, dodavanjem sufiksa -ac, koji se se dodaje na pridjevske ili imenske osnove. Ojkonim je motivisan pticom grabežljivicom, koja je po narodnoj predaji obitavala ovim područjem, te je i danas ovo mjesto poznato po brojnim gnijezdima, koje svijaju jastrebovi u ovom naseljenom mjestu (Pehiljagić, 2025:44). Sasvim je jasno da su i ptice grabežljivice znale čovjeku nanositi štetu otuđujući sitnu živinu.⁵

Jastreb inače nije omiljena ptica u našim krajevima jer vreba i odnosi perad iz naših dvorišta. Da bi se spriječili njegovi napadi i približavanja domaćinstvima, ljudima je savjetovano da tri puta oko kuće i dvorišta pronesu palminu grančicu. Vidjeti jastreba u borbi, predznak trijumfa, a vidjeti ga kako leti lijevo od glave, navodno je predznak smrti za onoga ko ga je uočio. U kući na čiji se krov spusti jastreb, predstoji smrt i žalost. (Bosnić 2007:236)

Jedino je na području Zenice evidentiran ojkonim sa apelativom jastreb, kada je u pitanju ojkonimija BiH.

⁴ *Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013 – Etnička/nacionalna pripadnost, vjeroispovijest, maternji jezik*, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine. pristupljeno 12.08. 2025. godine.

⁵ Vidi više o ojkonimima, koji su motivirani nazivom za ptice grabljivice u BiH, u: Šabić, Indira (2023); *Ojkonimi zoomorfnoga postanja u toponimiji Bosne i Hercegovine*, u: DHS 3 (24), str. 67. Navode se: za apelativ sokol: Soko (Gračanica), Sokolac (Sokolac, Šipovo), Sokolina (Donji Vakuf), Sokoline (Kotor Varoš), Sokolište (Novi Grad), Donje i Gornje Sokolovo (Ribnik), orao: Orlice (Travnik), Orlište (Konjic), Orlovača (Prijeđor), Orlovo Polje (Pelagićevo), Donji i Gornji Orlovci (Prijeđor); *jastreb*: Jastrebac (Zenica); *kraguj*: Kragujevac (Višegrad).

Kónjevići

Selo Konjevići je smješteno zapadno od Zenice u Kočevskom slivu. Naziv sela je u vezi sa prasl. i stsl. riječju *konjb*; rus. *kon'*, polj. *koń*. (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić, Matasović 2002-2004:195)

Poznato je da su se u ovom području uzgajali konji i uzgajivači su za svoje selo dobili naziv, kakav uz malu promjenu imaju i sada. Sa uzgojem konja se prestalo pred kraj 19. stoljeća, kada je prestala potreba za konjima, koji su služili mnogo nekadašnjim kuririma i poštarima, sve do početka 20. stoljeća. Ali, i pored navedene činjenice, konj je u sveukupnom životu čovjeka imao veliku ulogu jer je bio potreban i za rad na njivi, u šumi, kao prevoz, za vuču i slično (Kurtović 2014).

Selo Konjević se spominje već u "Sumarnom popisu sandžaka Bosna iz 1468./1469.g." kao *Konević* (Aličić, 2008). Konjevići su u "Opširnom popisu Bosanskog sandžaka iz 1604. g." popisani u sklopu Pojska⁶, a prema popisu iz 1895. g. Poratje kao popisna općina obuhvata Konjeviće i Šušanj (Đulbić 2020:125). Godine 1981. Konjevići su pripojeni naselju Pojskama. (Službeni list SRBiH 28/81 i 33/81).

Tvorbeni obrazac ukazuje na prisvojno-patronimski ojkonom, tvoren sufiksima *-ev*, i *-ići*, koji označava obično zajednice potomaka ili ljudi vezanih za nosioca osnovnog imena.

U BiH imamo sljedeće toponime sa apelativom konj u sastavnici: Konjic (Konjic)⁷, Konjsko (Posušje), Konjbaba (Goražde), Konjoder (Bužim).

Također, u Bosni i Hercegovini su registrirana sljedeća prezimena prema zanimanju, nadimačka i etnici koja u osnovici imaju apelativ 'konj': Konjalić, Konjarić, Konjević, Konjevod, Konjicija, Konjić, Konjik, Konjиковac. Konjikušić, Konj, Konjokrad. Naziv toponima Konjević je identičan prezimenu Konjević. Međutim, nemamo historijsku

⁶ *Opširni popis Bosanskog sandžaka*, svezak I/2 (2000); Bošnjački institut Zürich, Odjel Sarajevo: Orijentalni institut, Sarajevo

⁷ Uporedi sa *Konjic i Konjsko*; u Šabić, Indira (2023); *Ojkonomi zoomorfnoga postojanja u toponimiji Bosne i Hercegovine*, u: DHS 3 (24), str. 61.

dokumentiranost da su preci Konjevića osnovali selo Konjevići.⁸ Iz tog razloga smo se opredijelili da naziv Konjevići svrstamo u grupu zoojkonima, a ne ojkonima, čiji je naziv motiviran antroponimom.

Kozarci

Kozarci su selo, koje je smješteno zapadno od Zenice, u Kočevskom slivu. Ubikacija naselja Kozarci je sljedeća:

- a) prema naseljenom mjestu Stranjani granica počinje od tromede naseljenih mjesta Kozarci, Obrenovci i Stranjani od mjesta gdje put sa kose silazi u potok Kočevu (kod kuće Lazić Ilije Radomir), ide niz potok Kočevu do mosta na putu za Jagodiće a odavdje ide ka istoku pokraj muslimanskog groblja putem ka Stronokosima na raskršće kod kuće Barešić Ivinog Mije (ista spada u Gradišće), gdje je tromeda naseljenih mjesta Kozarci, Stranjani i Gradišće;
- b) prema naseljenom mjestu Gradišće granica ide od naprijed opisane tromede ka istoku na kotu Brdo-Strnokosi, gdje je tromeda naseljenih mjesta Kozarci, Zenica i Gradišće;
- c) prema naseljenom mjestu Zenica, granica ide od naprijed opisane tromede ka jugu putem pokraj kuće Zrnić Jurinog Pere (ista pripada u Kozarce) do raskršća više kuće Zrnić Antinog Jure gdje je tromeda naseljenih mjesta Kozarci, Zenica i Grm;
- d) prema naseljenom mjestu Grm granica ide od naprijed opisane tromede ka zapadu putem na raskršće puteva Doci, gdje je tromeda naseljenih mjesta Kozarci, Grm i Lokvine;
- e) prema naseljenom mjestu Lokvine granica ide od naprijed opisane tromede ka jugozapadu putem preko kose Kromec do parcele zv. Hromac Kavaz ud. Džemila Saliha (ista pripada Lokvinama), a odavdje ide niz kosu na ušće potoka Janjac u potok Kočevu, gdje je četveromeda naseljenih mjesta Kozarci, Lokvine, Janjac i Obrenovci;

⁸ Na osnovu uvida u domovnice Medžlisa Islamske zajednica Zenica, gdje su zabilježena prezimena stanovnika Zenice po naseljenim mjestima, prije vođenja matičnih knjiga pri općini Zenica (dakle prije postojanja matičnog ureda)

- f) prema naseljenom mjestu, Obrenovci granica ide od naprijed opisane četveromeđe uz potok Kočeva do kuće Lazić Ilije Radomir, gdje je tromeđa naseljenih mjesta Kozarci, Obrenovci i Stranjani.⁹

Naseljeno mjesto je tek spomenuto u popisu iz 1895. godine, kada je Dolac je popisao sa selima Jagodići i Kozarci. (Đulbić 2020:127)

Prema popisu iz 1991. godine, bilo je ukupno 506 stanovnika, a nacionalni sastav je sljedeći: Bošnjaci – 375 (74,11%), Hrvati – 45 (8,893%), Srbi – 58 (11,46%).¹⁰

Popisom iz 2013. godine u Kozarcima su evidentirane 543 osobe, a nacionalni sastav stanovništva je bio sljedeći: Bošnjaci – 531 (97,79%), Hrvati – 7 (1,289%), Srbi – 3 (0,552%), te Bosanci – 2 (0,368%).¹¹

Prema narodnom predanju, stanovnici su se bavili kozarstvom, s obzirom na to da im je pogodio predjel obrastao grmljem i niskom šumom. Na prostorima koje nastanjuju Južni Slaveni, ima mnogo toponima koja se zovu Kozarci.

Kada je u pitanju porijeklo apelativa, upravo prasl. i stsl. čuvaju oblik *koza*, rus. *kozá*, polj. *koza*. (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić, Matasović 2002-2004:225)

Hrvatski enciklopedijski rječnik nudi sljedeće pojašnjenje apelativa *koza*:

1. (mn) zool. rod pravih preživača (*Capra*) iz porodice šupljorožaca, kao domaće životinje raširene po cijelom svijetu;
2. pejor. živahna, ali glupa ženska osoba
3. nogari za piljenje // *kòzār* onaj koji čuva koze, onaj koji uzgaja koze. (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić 2002-2004: 225-226)

⁹ Službene novine opština: Zenica i Busovača broj 48 (1982); *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području opštine Zenica*, str. 1694. i 1695.

¹⁰ Nacionalni sastav stanovništva 1991. godine, dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/06/nacionalni-sastav-stanovnistva-po-naseljenim-mjestima-bilten-234.pdf>, pristupljeno 09.10.2025. godine, str. 125.

¹¹ Popis stanovništva BiH 2013. godine, dostupno na web stranici: <http://www.statistika.ba/?show=12&id=11185#link2m>, pristupljeno 09.10.2025. godine

Tvorbeni obrazac ovog ojkonima je imenska osnova kozar + tvorbeni sufix – ci, koji je jedan od najtipičnijih kolektivnih sufixa, kojim se označava zajednica ljudi, povezanih istim zanimanjem, osobinom ili pripadnošću nekoj osobi. U ovom slučaju to bi bilo ljudi koji su bili kozari ili zajednica, koju čine kozari.

Sistematski/sustavni spisak općina i naseljenih mjesta Bosne i Hercegovine (Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine 2013) navodi sljedeća naselja osnove koza: Kozara, Kozarac, Kozarevići, Kozarevina, Kozarska Dubica (bivša Bosanska Dubica), Kozaruša, Kozica, Kozice (u općini Fojnica), Kozice (u općini Stolac), Kozići, Kozija Luka (općina Trnovo, dio u FBH), Kozja Luka (u općini Foča), Kozila, Kozin, Kozinci, Kozja Ravan, Kozjak, Kozluk, Kozo. I na drugim prostorima koje nastanjuju Južni Slaveni, ima mnogo toponima osnove koza.

Apelativ koza je bio osnov brojnih prezimena (prema zanimanju, nadimak ili etnici) od kojih navodimo prezimena evidentirana u Bosni i Hercegovini: Kozadra, Kozak, Kozamara (i Kozomara), Kozar, Kozarac, Kozaragić, Kozarčanin, Kozarević, Kozarić, Kozica, Kozić, Kozijević, Kozina, Kozinović, Kozjak, Kozlica, Kozličić, Kozlić, Kozlina, Kozlo, Kozlović, Kozljak, Kozorić, Kozulović.

Naziv sela Kozarci vjerovatno ima osnov u zanimanju ‘kozar’ – onaj koji čuva koze, onaj koji uzgaja koze. Mala vjerovatnoća je da je ovaj toponim antroponimskog porijekla, tj. da je naziv postao od prezimena Kozarac (usp. prezime Kozarac u naselju Kozarci u općini Ključ), jer za tu pretpostavku nemamo pismenu dokumentaciju.¹²

Apelativi ‘koza’ i ‘jarac’ imaju značajnu simboliku u religiji i mitologiji. Naime, koze su u nekim istočnjačkim mitologijama često simbolizirale lahke, slobodne i nerijetko nemoralne osobe. Ipak, u indijskoj mitologiji koza predstavlja Majku svijeta; u Kini se ona dovodi u vezu s bogom groma, a u starogrčkim predanjima simbolizira munju, a munja najavljuje oluju i kišu. (Bosnić 2007:286)

¹² Podatak je provjeren i istraživanjem i analizom domovnica Medžlisa islamske zajednice Zenica, od prvobitnih vođenih knjiga o stanovnicima svih zeničkih naseljenih mjesta, te nigdje nije bilo prisutno prezime Kozarac.

Jānjac

Selo Janjac se nalazi zapadno od Zenice, ispod grebena Bukova Glavica. Tačnije, smješteno je između dva sela, a to su selo Osojnica i selo Obrenovci. Tačna ubikacija naseljenog mjesta je sljedeća:

- a) prema naseljenom mjestu Stranjani granica ide od tromede naseljenih mjesta Janjac, Stranjani i Osojnica, koja se nalazi na raskršću puteva Gornje Bare i ide putem, kosom zv. Lisičije jame do raskršća puteva na Kovačev grobu, gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjac, Stranjani i Obrenovci;
- b) prema naseljenom mjestu Obrenovci granica ide od naprijed opisane tromede ka jugoistoku putem do raskršća kod parcele krčevina Smajlović Ahmeta Sakib (ista pripada Obrenovcu), a dalje nastavlja nit potok Borovi (sukodol) do Osojničkog potoka, nastavlja nit Osojnički potok do potoka Kočeva, gdje je četveromeđa naseljenih mjesta Janjac, Obrenovci, Lokvine i Kozarci;
- c) prema naseljenom mjestu Lokvine granica ide od naprijed opisane četveromeđe ka zapadu kosom Dabovac, odnosno putem do kote Stijena, Šiljak, gdje je četveromeđa naseljenih mjesta Janjac, Lokvine, Lupac i Osojnica;
- d) prema naseljenom mjestu Osojnica granica ide od naprijed opisane četveromeđe ka sjeveru niz kosu Prika na ušće potoka Postinje, nastavlja uz isti do kuće Gelić Perine Mara (spada u Janjac). Odavdje ide putem pokraj kuće Gelić Antin Vjekoslav (ista pripada Osojnici) do raskršća Gornje Bare, gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjac, Osojnica i Stranjani.¹³

Naziv naseljenog mjesta *Janjac* se prvi put spominje u “Opširnom popisu Bosanskog sandžaka iz 1604. g.”, te je tada evidentirano: 21 muslimana sa baštinama i 2 neoženjena (Aličić: 2008). Po popisu iz 1895. g. Janjac je popisao sa selima Osojnica, Jezero i Obrenovci.

¹³ Službene novine opština: Zenica i Busovača broj 48 (1982); *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području opštine Zenica*, str. 1690.

Prema Popisu iz 1991. godine, nacionalni sastav stanovništva bio je sljedeći: ukupno 550: Hrvati – 512 (93,09%), Srbi – 29 (5,27%), Jugoslaveni – 4 (0,73%) i ostalo, neodlučno i nepoznato – 5 (0,91%).¹⁴

Prema Popisu iz 2013. godine od ukupno 111 stanovnika, nacionalni sastav stanovništva bio je sljedeći: Hrvati – 95 (85,59%), Bošnjaci – 15 (13,51%), ostalo, neodlučno i nepoznato – 1 (0,90%).¹⁵

Ovo je tip ojkonima koji je motivisan imenicom jagnje, janje, a radi se zapravo o muškom janjetu: *janjac* < *janje* < psl. **(j)agnę*.

Tvorbeni obrazac je sljedeći: *janjac* (*janj* + *-(a)c*) – muško janje. Kako se uočava, sufiksalmom tvorbom, putem sufiksa *-ac*, dobijen je oblik *janjac*, u značenju malog janjeta.

Što se tiče apelativa janje, često se koristi kao polazište za neki toponim: Janja, Janjari, Janjići i dr., a isto tako je poznato žensko vlastito ime Janja i prezimena Janjić i Janjetović. Prasl. čuva oblik **(j)agnę*; stsl. oblik *agnę*. (Skok 1971: 759)

Postoji još jedna moguća pretpostavka nastanka naziva Janjac, a to je njegova veza sa imenom Ivan (< Janjac < Jan < Ivan);

Janjići

Još jedan ojkonim u Zenici, koji je motivisan apelativom *janje* su Janjići. Janjići je naselje na jugu Zenice. Smješteno je na rijeci Bosni u okružju Drivuše, Janjičkog Vrh, Kosa, Gumanaca, Putovića, Putovičkog Polja i Gorice. Ubikacija naselja Janjići je sljedeća:

- a) prema naseljenom mjestu Zenica granica počinje od tromede naseljenih mjesta Janjići, Janjički Vrh i Zenica, koja se nalazi na raskršću puteva zv. Brdar i ide ka istoku, niz kosu putem za Habaćin potok, te nastavlja niz Ulicu Save Josipovića, prelazi

¹⁴ Nacionalni sastav stanovništva 1991. godine, dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/06/nacionalni-sastav-stanovnistva-po-naseljenim-mjestima-bilten-234.pdf>, pristupljeno 09.10.2025. godine, str. 125.

¹⁵ Popis stanovništva BiH 2013. godine, dostupno na web stranici Statistika.ba: <http://www.statistika.ba/?show=12&id=11185#link2m> pristupljeno 09.10.2025. godine

- Ulicu Hasana Brkića i ide do rijeke Bosne na ušće Habaćin potok, gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjići, Zenica i Putovići;
- b) prema naseljenom mjestu Putovići granica ide od naprijed opisane tromede uz rijeku Bosnu do mjesta zv. Vrtač (naspram ambulantne Janjići), gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjići, Putovići i Gorica;
 - c) prema naseljenom mjestu Gorica granica ide od naprijed opisane tromede uz rijeku Bosnu do naspram Željezničkog prelaza u Suhoj, gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjići, Gorica i Janjički Vrh;
 - d) prema naseljenom mjestu Janjički Vrh granica ide od naprijed opisane tromede uz kosu do kote Blatišta, odakle nastavlja se sjeveru ivicom privatnih parcela i društvene šume kroz Zagoru i Benkovac, na raskršće puteva za “Brdar”, gdje je je tromeda naseljenih mjesta Janjići, Janjički Vrh i Zenica.¹⁶

U “Sumarnom popisu sandžaka Bosna iz 1468/9. g.” evidentirano je selo *Janić*, u kojem je popisano ukupno 34 doma i popisano je 10 neoženjenih (Aličić: 2008). Sadašnji oblik Janjići nalazimo tek u “Opširnom popisu Bosanskog sandžaka iz 1604. g.”, te je tada evidentirano 52 muslimana sa svojim baštinama.¹⁷

Po popisu iz 1991. godine u Janjićima su bila ukupno nastanjena 1.020 građana i građanke.¹⁸

Prema Popisu stanovništva iz 2013. godine, u selu Janjići je bilo popisano 961 stanovnika.¹⁹

Porijeklo naziva sela ima veze sa ovčarstvom i podsjeća na brojne janjiće (jaganjce). Janjići je čest toponim, ali i prezime kod južnoslavenskih

¹⁶ Službene novine opština: Zenica i Busovača broj 48 (1982); *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području opštine Zenica*, str. 1690.

¹⁷ *Opširni popis Bosanskog sandžaka*, svezak I/2 (2000); Bošnjački institut Zürich, Odjel Sarajevo: Orijentalni institut, Sarajevo.

¹⁸ Nacionalni sastav stanovništva 1991. godine, dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/06/nacionalni-sastav-stanovnistva-po-naseljenim-mjestima-bilten-234.pdf>, pristupljeno 09.10.2025. godine, str. 125.

¹⁹ Popis stanovništva BiH 2013. godine, dostupno na web stranici Statistika.ba: <http://www.statistika.ba/?show=12&id=11185#link2m>, pristupljeno 09.10.2025. godine

naroda. Ovdje se dakle radi o množinskom obliku ojkonima, koji je tvoren sufiksom -ići.

Jànjički Vrh

Janjički Vrh je naseljeno mjesto u gradu Zenici, a nalazi se kod grebena Janjičkog vrha (812 m). Ubikacija naselja Janjički Vrh je sljedeća:

- a) prema naseljenom mjestu Gumanci granica počinje od tromede naseljenih mjesta Janjički Vrh, Gorica i Gumanci, koja se nalazi na ušću potoka Suhe u rijeku Bosnu i ide uz potok Suhu do mjesta zvanog Lanišće, gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjički Vrh, Gumanci i Gornja Zenica;
- b) prema naseljenom mjestu Gornja Zenica, granica ide od naprijed opisane tromede ka sjeveroistoku kroz šumu na kotu Ivice-Zvečaj, gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjički Vrh, Gornja Zenica i Zenica;
- c) prema naseljenom mjestu Zenica, granica ide od naprijed opisane tromede ka sjeveroistoku na kotu Brdar, odnosno na raskršće puteva na Brdaru, gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjički Vrh, Zenica i Janjići;
- d) prema naseljenom mjestu Janjići, granica ide od naprijed opisane tromede ka jugu ivicom obradivog zemljišta i društvene šume ispod potesa Benkovac, Zagoni i Blatišta, te sa Blatišta niz kosu u rijeku Bosnu, kod rampe u Suhoj gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjički Vrh, Janjići i Gorica;
- e) prema naseljenom mjestu Gorica, granica ide od naprijed opisane tromede uz rijeku Bosnu, gdje je tromeda naseljenih mjesta Janjički Vrh, Gorica i Gumanci.²⁰

*Janjički Vrh*²¹ je dvosložni ojkonim, te je u prethodna dva ojkonima objašnjen apelativ janje (jagnje). Ovdje se radi o obliku prisvojnog

²⁰ Službene novine opština: Zenica i Busovača broj 48 (1982); *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području opštine Zenica*, str. 1690. i 1691.

²¹ O pojavi apelativa *vrh* u toponimiji pogledati više: Ibrišimović, Nihada (2023); *Orografske apelativi u savremenoj ilijaškoj toponimiji*, u: *Studia lexicographica*, godina 17. str. 103-127,

pridjeva, tvoren sufiksom – čki. Također, u sastavu ojkonima uočavamo riječ *vrh*, kao orografski apelativ u značenju ‘najviša tačka’, nastala od prasl. oblika **vr̥xъ*, arh. istok, istočna strana. (Ibrišimović, 2023:123)

Janjički Vrh se u obliku *Janičik Vrh* spominje u “Sumarnom popisu sandžaka Bosna iz 1468/9. g.”, gdje je evidentirano 10 domova i 15 ora-ha (Aličić 2008). Kao Janjić Vrh selo se spominje u “Opširnom popisu Bosanskog sandžaka iz 1604. g.”. Tada je evidentirano 24 oženjena, 7 neoženjenih muslimana i jedan akindžija²².

Prema Popisu stanovništva iz 1991. godine Janjički Vrh je imao 70 stanovnika.²³

Prema Popisu stanovništva iz 2013. godine, u naselju *Janjički Vrh* je bilo evidentirano samo 7 stanovnika.²⁴

Wr̃anovići

Ovo je selo koje se nalazi sjeveroistočno od Zenice. Pripada Babinskom slivu. Ubikacija Vranovića je sljedeća:

- a) prema naseljenom mjestu Jasika granica počinje od tromede naseljenih mjesta Vranovići, Gornja Gračanica i Jasika koja se nalazi na koti Kozjače i ide u Vranovići potok /Sedra/, nastavlja iz isti do njegovog ušća u Sebujsku rijeku, gdje je tromeda naseljenih mjesta: Vranovići, Jasika i Kovačići;
- b) prema naseljenom mjestu Kovačići granica ide od naprijed opisane tromede i ide niz Sebujsku rijeku do ušća Ljukovac potoka u Sebujsku rijeku, gdje je ujedno i tromeda naseljenih mjesta: Vranovići, Kovačići i Drugavci;
- c) prema naseljenom mjestu Drugavci granica ide od naprijed opisane tromede ka zapadu na kotu Kaštela, gdje je tromeda ka

²² *Opširni popis Bosanskog sandžaka*, svezak I/2 (2000); Bošnjački institut Zürich, Odjel Sarajevo: Orijentalni institut, Sarajevo

²³ Nacionalni sastav stanovništva 1991. godine, dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/06/nacionalni-sastav-stanovnistva-po-naseljenim-mjestima-bilten-234.pdf>, pristupljeno 09.10.2025. godine, str. 125.

²⁴ Popis stanovništva BiH 2013. godine, dostupno na web stranici Statistika.ba: <http://www.statistika.ba/?show=12&id=11185#link2m> pristupljeno 09.10.2025. godine

- sjeverozapadu uz kosu na kotu Tisovac, gdje je ujedno četverome-
đa naseljenih mjesta Vranović, Lijeske, Poca i Gornja Gračanica;
d) prema naseljenom mjestu Gornja Gračanica granica ide od na-
prijed opisane četveromeđe ka sjeveru drumom preko kote Šabov
do na kotu Kozjače, gdje je ujedno tromeđa naseljenih mjesta
Vranovići, Gornja Gračanica i Jasika.²⁵

Kada je u pitanju prva pojava ovog naseljenog mjesta, kroz popisne knjige se prvi put spominje 1895. godine, što ne znači da nije postojalo ranije. Te 1895. godine su popisivači zajedno popisali Vranoviće, Jasiku, Bijeje vode i Sebuje. (Đulbić 2020:244)

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, ovdje je živjelo ukupno 147 stanovnika, te su se svi izjasnili kao Bošnjaci (100,00%).²⁶

Prema popisu iz 2013.godine u Vranovićima je živjelo 58 stanovnika, te su se svi izjasnili kao Bošnjaci (100,00%).²⁷

Kada je u pitanju položaj ovog sela, bitno je da se istakne da se nala-
zi u osojnom položaju, dakle u položaju koje je u sjeni, te bude malo
osunčano tokom dana. Ima mali broj sunčanih sati godišnje, te postoji
pretpostavka da je naziv dobilo po tome što dominiraju tamni, crni,
neosunčani dani. U narodu se ovo poređenje koristi često, kada se želi
dočarati boja nečega, odnosno da je nešto u tami, da je tamno, tj. crno.
Upravo to nam govori o vezi položaja samog sela sa apelativom *vrana*.
U praslavenskom je bio prisutan oblik *vorna*, koji je glasovnim pro-
mjenama (metatezom likvida) u bosanskom jeziku dobio svoj današnji
oblik *vrana*.

Petar Skok u svom *Etimologijskom rječniku* oblik vran, gen. vrana u
značenju »gavran« objašnjava nominalizacijom u m. r. pridjeva vriin (

²⁵ Službene novine opština: Zenica i Busovača broj 48 (1982); *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području opštine Zenica*, str. 1712.

²⁶ Nacionalni sastav stanovništva 1991. godine, dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/06/nacionalni-sastav-stanovnistva-po-naseljenim-mjestima-bilten-234.pdf>, pristupljeno 09.10.2025. godine, str. 126.

²⁷ Popis stanovništva BiH 2013. godine, dostupno na web stranici Statistika.ba: <http://www.statistika.ba/?show=12&id=11185#link2m> pristupljeno 09.10.2025. godine

< *vorlTb >>mrk«), a oblik vrana u značenju >>Corvus« nominalizacijom u ž. r. pridjeva vrana (*vorna). (Skok 1974:617)

Druga pretpostavka je da je naziv sela Vranovići postao od prezimena prvih stalnih doseljenika na to područje prezimena Vranović. Prezime Vranović je evidentirano u *Telefonskom imeniku BH Telecom-a za 2010./2011.godinu* i *Telefonskom imeniku ERONET-a* i to u Mostaru, Sarajevu i Hadžićima. Svi telefonski pretplatnici nositelji prezimena Vranović imaju orijentalno-muslimanska osobna imena (vjerovatno bošnjačke nacionalnosti). Dodatnom provjerom smo konstatairali da prezime Vranović nije bilo evidentirano u osoba srpske (1882.g.) i hrvatske nacionalnosti (1743.g.). (Đorđe 1993; Đaković 1743)

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, prezime Vranović je 2011. godine (*Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine*) imalo 68 osoba, a 2021. godine 56 osoba (*Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine*).

S obzirom na to da ne raspoložemo dokumentiranim izvorima da su selo Vranovići u davna vremena formirale osobe prezimena Vranović, to smo se opredijelili da ovaj toponim svrstamo u grupu ojkonima zomorfnog porijekla.

Puhovac

Puhovac je naseljeno mjesto u sastavu općine Zenica, tačnije smješteno je istočno od Zenice u Babinskom slivu. Nalazi se kod izvora nekoliko potoka, koji se ulijevaju u Seočku rijeku. Ubikacija naselja Puhovac je sljedeća:

- a) prema naseljenom mjestu Arnauti granica ide od četveromeđe naseljenih mjesta Puhovac, Hrastovac, Slivanja i Arnauti, koja se nalazi na raskršću puteva “Slivančić gaj” ka zapadu niz kosu “Zadolina” i Borovača do seoskog puta Puhovac Borovi, nastavlja putem ka jugu do raskršća puteva “Borovi”, gdje je tromeđa naseljenih mjesta Puhovac, Arnauti i Briznik;

- b) prema naseljenom mjestu Briznik ide sa naprijed opasane tromede putem do raskršća puteva kod zadružnog doma Puhovac, gdje je tromeda naseljenih mjesta Puhovac, Briznik i Šiblići;
- c) prema naseljenom mjestu Šiblići granica ide od naprijed opisane tromede uz potok Salačka rijeka do ušća Babin potok, gdje je tromeda naseljenih mjesta Puhovac, Šiblići i Radinovići;
- d) prema naseljenom mjestu Radinovići granica ide od naprijed opisane tromede uz Babin potok na kotu Mulin dol, gdje je tromeda naseljenih mjesta Arnauti, Radinovići i Hrastovac;
- e) prema naseljenom mjestu Hrastovac (Kakanj) granica ide od naprijed opisane tromede ka jugu putem do kota Slivančić gaj, gdje je četveromeda naseljenih mjesta Puhovac, Hrastovac, Slivanj i Arnauti.²⁸

O najstarijem periodu Puhovca i okoline (radi se o tzv. prahistoriji i antičkom dobu) nema nijednog arheološkog niti nekog drugog materijalnog dokaza, osim onomastičke građe, koja povezuje termin Gradina sa ovim ranim periodom.

Naselje Puhovac, koje je 15 km udaljeno od Zenice, prema istočnoj strani, u historiju ulazi pronalaskom stečka sa natpisom, u kojem se spominje starac Mišljen (Mišlen), koji je bio na čelu delegacije, koja je u ime bosanskog kralja Stjepana Ostoje i dida bosanskih bogumila, 1404.godine išla u Dubrovačku republiku da bi povratila bosanskog vojvodu Pavla Klešića na njegovo imanje u srednjovjekovnoj Bosanskoj državi. Prilikom te posjete, starac Mišljen je u Dubrovnik nosio pismo dida bosanskih bogumila, a pismo je napisano u naselju Janjići. Mišljen iz Janjića i gost Mišljen sa stečka iz Puhovca identične su ličnosti. (Jalimam 1996:33)

U "Sumarnom popisu sandžaka Bosna iz 1468/9,g," spominje se drugačiji naziv ovog sela, a to je Čikola (Aličić:2008). U starijem slavenskom jeziku, riječ čikola se koristila za označavanje teško pristupačnog mjesta na osami u odnosu na okolinu. Položaj sela Puhovca odgovara ovom opisu.

²⁸ Službene novine opština: Zenica i Busovača broj 48 (1982); *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području opštine Zenica*, str. 1704. i 1705.

Od popisa 1895. godine spominje se i danas prisutni naziv Puhovac. Tada je selo popisano sa Arnautovićima (Arnauti) i Lukom. (Đulbić 2020:179-180)

Prema popisu iz 1991. godine, od ukupno 399 stanovnika, nacionalni sastav stanovništva bio je sljedeći: Muslimani – 396 (99,25%), Jugosloveni – 3 (0,75%).²⁹

Prema popisu stanovništva 2013. godine, u Puhovcu je registrirano 438 stanovnika, a nacionalni sastav je bio sljedeći: Bošnjaci – 437 (99,77%), ostalo, neodlučno i nepoznato – 1 (0,23%).

Kada je u pitanju sam naziv ojkonima Puhovac, moguća su dva rješenja, koja imaju osnovu u semantičkim okvirima.³⁰

Prva pretpostavka je u vezi sa puhovima, malim životinjama, te Puhovac tako dobija status zoojkonima, a koji svjedoči o prisustvu puha na ovom području.

U *Hrvatskom enciklopedijskom rječniku*, svezak 9, pūh se javlja u značenju:

1. životinja (Glis glis) iz reda glodavaca, nalik na vjevericu
2. (mn.) porodica glodavaca Myoxidae) // pušina ž. Rupa u kojoj se nalaze puhovi, duplja u deblu gdje se zadržava puh. (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić, Matasović 2002-2004:43)

Navedeni autori spominju sljedeća prezimena motivirana apelativom puh: Puhanić, Puhar, Puharić, Puhek, Puhelek, Puhov, Puhović, Puhovski; kao i toponime: Puhovac, Pušina, Pušinjak, Puhovo, Pušava, Pušina. Bitno je naglasiti da autori u ovoj knjizi spominju i glagol *puhati*, te da su od njega nastala sljedeća nadimačka prezimena, odnosno prezimena prema zanimanju, kao što su: Puač, Puača, Pualić, Puhač, Puhača, Puhak, Puhalo, Puhalović i Puhalj.

²⁹ Nacionalni sastav stanovništva 1991. godine, dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/06/nacionalni-sastav-stanovnistva-po-naseljenim-mjestima-bilten-234.pdf>, pristupljeno 09.10.2025. godine, str. 126.

³⁰ Vidi više o Puhovcu u: Spahić, Mustafa; Jalimam, Salih (1998); *Lastavica od bogumilskih zborišta do muslimanskog dovišta*, Zenica, ZEMedia Zenica

Druga pretpostavka je u vezi sa glagolom *-puhati-*, a koja se nadovezuje na prirodno geografski položaj samog sela i njegove nadmorske visine, gdje sa okolnih brdsko-planinskih predjela pušu zaista jaki vjetrovi. Međutim, navedeni autori ne navode nijedan toponim koji bi mogao postati od glagola *puhati*, što bi potvrdilo da je ojkonim Puhovac u vezi sa apelativom *puh*, te da je ko takav zoojkonim.

Puh, kao apelativ čuva vezu sa prasl. korijenom **ṛьlxъ* (rus. *polčók*, polj. *pilch*), gdje je gubitkom poluglasa, *l* prešlo u *o*, te imamo današnji oblik *puh*. Vjerovatno je srodno sa latv. *pele* 'miš' i izvedeno je od korijena **pel* (H) 'siv'. Značenjska motivacija je boja puhova krzna.

Kada je u pitanju tvorbeni obrazac, toponim je nastao sufiksalsnom tvorbom, dodavanjem sufiksa *-ovac* kao oznaka za mjesto povezano s osnovom, područje gdje se nešto nalazi, gdje nečega ima mnogo ili kada neko mjesto ima poveznicu s nečim.

4. Oronimi zoomorfnog porijekla u zeničkoj kotlini

Zenica se nalazi u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine, smještena između 44° i 13' sjeverne geografske širine i 17° i 54' istočne geografske dužine. Na sjeveru graniči sa općinom Teslić, istočno od nje su Žepče, Zavidovići i Kakanj.

Zapadni dio graniči sa Travnikom, Viteзом, a na jugu sa Busovačom. Površina iznosi 558.5 km². U regionalnom smislu pripada *planinsko-kotlinskoj* Bosni, preciznije gornjobosanskoj-lašvanskoj mezoregiji. U prirodno-geografskom pogledu, smještena je uz srednji dio rijeke Bosne.

Na sjevernom dijelu nalazi se Vučija planina i Kosovnjak. Na istočnim granicama nalazi se Velika Manjača i Ravna planina, dok se u južnom dijelu nalaze Krčke stijene, Janjički vrh i Zvečaj. Na zapadu su, Golubak, Visoka glava, Vučijak i Crni Vrh. Uz urbani dio grada su brda niže nadmorske visine sa svojim vidikovcima: Tetovo, Volovska glava, Crnile, Zmajevac, Hamida, Klopачke stijene i izletište Smetovi.

Sa Smetova je vidljivost po vedrom vremenu i do 100 kilometara, pa se mogu vidjeti obližnje planine Zvijezda, Vranica, Vlašić i Lisac. Slijedi

prikaz i analiza oronima Zenice, koji u svom nazivu imaju naziv iz životinjskog svijeta.

Vučja planina

Nazivi oronima, koji su u vezi sa određenom vrstom životinja, posebno kada je u pitanju divlja životinja najčešće govori o prisustvu te životinjske vrste oko određenog naselja i o opasnosti i prijetnjama, koje je čovjek imao od takvih divljih životinja.

Takav slučaj imamo sa oronimom Vučja planina, koje se nalazi oko 50 kilometara južno od Teslića. Presijeca je entitetska linija tako da dio ove planine pripada Gradu Zenica, u Federaciji Bosne i Hercegovine. Najviši vrh joj je visok 1.378 metara nadmorske visine.

S obzirom na to da se čovjek susretao sa vukom kao divljom životinjom, kako u lovu, tako i u najezdama vukova, koji su napadali naselja, ne čudi da veliki broj ojkonima i oronima na prostoru Bosne i Hercegovine upravo ima zoomorfnu motiviranost. Tako je apelativ vuk vrlo čest, kada je u pitanju imenovanje ojkonima i oronima, te tako imamo Vučevo (Gacko, Foča), Vučija (Trebinje), Vučine (Višegrad), Vučkovci (Gradačac), Vukovije Donje i Gornje (Kalesija), Palivuk (Kotor Varoš), Vukovo (Tešanj) i slično.

Praslavenski čuva oblik *vьlkъ, a *stsl.* vьlkъ.

U ruskom tako imamo *rus.* volk, *polj.* wilk), *lit.* vilkas ← *ie.* *wlk^wos; *lat.* lupus, *grč.* lýkos. (Skok 1973:635)

Ovaj oronim je tvoren sufiksalsnom tvorbom, dodavanjem sufiksa -čja. Zanimljiv trag o tome kako se -jv, odnosno -ča, ustalilo u toponimiji može se iščitati iz jedne upadljive dvojnosti u iznesenoj građi – iz otpadanja, odnosno očuvanja suglasnika /j/ u jednome dijelu primjera ovog tipa (Foča). Suglasnik -j se očuvao u pridjevima, kako to vidimo na našem konkretnom primjeru: *vučji*, *vučja*, *vučje*... Slabljenjem izvornoga pridjevskog značenja dotični sufiks postajao je sve podložniji za onomastičku svrhu, kako se to i može očekivati u postupku onimizacije bilo kojeg jezičnog oblika. (Peti 1999:97-122)

Vëpar

Vëpar je brdo u općini Zenica. Dolina rijeke Bosne koja teče zapadno odvaja ju od planine Lisca. Ime dolazi od naziva mužjaka divlje svinje. Planina je vrlo nepristupačna, pa su se tu množile divlje svinje, odnosno veprovi. Vëpar je tradicionalno lovište na divlje svinje. Najviši vrh je Kica 1.053 m/m.

Toponim Vëpar je jedinstven, kada je u pitanju cjelokupna oronimija BiH, te tako imamo sljedeće: *Vëpar* (brdo) – sa nadmorskom visinom od 1.071 metar, u blizini mjesta Beuk, kao i u blizini zaseoka Duga Luka, općina Sokolac. Imamo i Vëpar kao planinski greben (ima nadmorsku visinu od 902 metra, koji se nalazi u blizini mjesta Paline, općina Teslić.

U prasl. imamo oblik *veprъ (*rus.* vepr, *polj.* wieprz), *latv.* Vepris «mužjak divlje svinje». (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić, Matasović 2002-2004:297)

Registrirani su i oronimi u vezi sa apelativom *svinja*: Svinjar, Svinjača, Svinjarice, Svinjska glavica, Krmeća glavica, Svinjarevo (Visoko, Kiseljak), Svinjašnica (Zavidovići). (Babić 2020)

Značajna je i simbolika same životinje vëpar, gdje vëpar u kršćanstvu simbolizira demona, dok se u Japanu smatra simbolom hrabrosti i smjelosti, a nerijetko se i sam bog rata, Usa-Hackiman prikazuje kako jaše na vëpru. (Bosnić 2007:658)

Kùkavica

Kukavica je brdo kod Zenice. Najviša kota je na 754 metra nadmorske visine. Nalazi se kod lakta rijeke Zenice, između Gorice, Putovića, Tišine, Mošćanice i Gornjih Lučana.

Naziv kukavica označava prvobitno u životinjskom svijetu pticu selicu (*Cuculus canorus*), koja je specifična po tome što ne savija gnijezdo, nego jaja ostavlja u gnijezdu druge ptice, te je važno istaći da je naziv onomatopejskog porijekla, nastao od glasanja ovih ptica *kuku* – konvencija kojom se bilježi glasanje kukavice. (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić, Matasović 2002-2004:282)

Apelativ ‘kukavica’ je bio osnov za veliki broj toponima na južnoslavenskom prostoru, ali u BiH je kukavica bila motivacija za: oronime Kukavice u *Kupresu* i *Rogatici* i *Kukavičko jezero* (nalazi se u općini Kupres).³¹

Oronimi, koji su uvjetovani nazivom za određenu vrstu ptice, svjedoče o njihovim prisustvom na određenome mjestu. Pored toga, ne smijemo isključiti ni mogućnost dubokih vjerovanja naroda prije, koja su bila prepuna raznih oblika praznovjerja u vezi sa životinjama.

Slaveni su posebno u svom politeizmu i kultu magije imali izrazito jaku vezu sa životinjama, pa se za kukavice govorilo da: Kad pjevačicu (kukavicu) prvi put u godini čuješ, nemoj brojati koliko je puta pustila glas: toliko bi godina još živio”. (Filipović 1969:198)

Lästavica

Lastavica je planina, koja je smještena istočno od Zenice. Značajne je nadmorske visine – najviši vrh 1.114 m/m. Visija, plato, proplanak na Lastavici je višestoljetno zborište (sastajalište), dovište (molitveno mjesto) i izletište. Posred platoa ide međuopćinska granica.

Apelativ lasta ima korijene u obliku iz *prasl.* **lasta* (rus. *lastočka*, polj. *lastowka*) ≈ lit.*lakstyti*: letjeti; u značenju ‘zool. naša ptica selica (Hirundo), gnijezdo zida od blata pod strehama i u stajama; lasta, lastovica. Prema ovome, prvobitno je bio zastupljen oblik *lastovica*, te je vidljivo kako je u naš jezik ušlo sa zamjenom glasa “o” u glas “a”. Postoji osobno (vlastito) ime Lásta, (narodno), zast. (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić, Matasović 2002-2004:331)

Ime oronima uvjetovano je prisustvom velikog broja lastavica na ovom području. O značaju planine Lastavica kroz historiju i u savremenom dobu objavljena je publikacija pod nazivom “Lastavica” autora Mustafe Spahića i Saliha Jalimama. (Spahić, Jalimam 1998)

³¹ Izvor: www.mapcarta.com, pristupljeno 10.01.2025.

Vòlovska gláva

Volovska glava je uzvisina iznad Zenice. Najviša kota je na 585 metara nadmorske visine. Nalazi se s jugozapadne strane. Okružuju ju Gornje i Donje Vardište, Velika i Mala Broda, Krivače i Crnile.

Apelativ vol je od < *prasl.* < *stsl.* *volъ* <agr. *uškopljen mužjak goveda*». Naziv oronima može imati više tumačenja: *planinsko područje gdje su se volovi vodili na ispašu; postoji mogućnost da su određena brdska područja ljude izgledom podsjećali na neku od životinja, u ovom slučaju na volovsku glavu.*

Imenica *vo(l)* ima i preneseno pejorativno značenje 'glup, nedokaziv čovjek tromе pameti.'

Vòlić se javlja kao 1. *dem i hip.* od vol; 2. pejor. *glupa muška osoba* (ob., snažna);

Volar je definisan kao čovjek koji vodi brigu o volovima. (Anić, Brozović Rončević, Goldstein I., Goldstein S., Jojić, Matasović 2002-2004:25)

Što se tiče toponima, u BiH tako imamo toponim Volujak (označava lokalitet istočno od sela Ušivak, sada uglavnom pošumljeno područje prema Igmanu). Na Bjelašnici postoji toponim *Voluja jama*. Toponim *Volujak* se nalazi i iznad sela *Ušivak*, prema brdu Stupnik. Također, *Volujak* nosi naziv i brdo koje dijeli Lepenicu od Kreševa. Vjerovatno se radi o planinskim područjima na koja su se volovi, kao i druga stoka, izgonili na ispašu. (Aladžuz 2017:115)

Postoje i sljedeći toponimi, s osnovom *vo(l)*: Volar – potok, lijeva pritoka Sane; Volarac – izvor smješten 3 km sjeverno od naselja Šuica (općina Tomislavgrad); Gornji Volar i Donji Volar – naselja u opštini Prijedor; Volarice su zaselak u Ličko-senjskoj županiji u Hrvatskoj i broje oko 86 stanovnika. Volarica je malo mjesto smješteno 10-ak km istočno od Bihaća.

Općenito je vjerovanje da je vo simbol smirenosti, dobrote i snage. U antičkoj Grčkoj smatran je svetom životinjom i nerijetko je prinošen kao žrtva bogovima. (Bosnić 2007:671)

Oronim Volovska glava je dvočlani primjer oronima, koji nam često daju podatke o nekim svojstvima zemljišnih predjela koje označuju (oblik, veličina, boja, sastav tla, dužina itd.)³². O tome e je jedan od članova u obliku prisvojnog pridjeva, tvoren sufiksom *-ska*,

Gölubak

Golubak je uzvisina, brdo iznad Zenice. Najviša kota je na 406 metara nadmorske visine. Nalazi se sa zapadne strane. Okružuju ju Briznik, Mala Broda, Krivače i Zenica.

Naziv Golubak je nastao od < *prasl.* i < *stsl.* *golqbyʹzool.* ptica (*Columba*) iz porodice *Columbidae* – *divlji golub*; *domaći golub*; *golub gušan*; *golub selac*. Kako su se staroslavenski stražnji i prednji nazali – *q* i *ę* – mijenjali u – *u* i *e* –, tako je nastao današnji oblik *golub*. Od osnove *golub* postaje hipokoristik (imenica odmilja) Golubak.

Na prostoru BiH prisutni su sljedeći toponimi: Golub, Golubac, Golubić, Goluban, Golubinka, Golubinjača, Golubija šuma..

Prema kazivanju starijih, na ovom prostoru je bilo dosta golubara, koji su puštali golubove, baš sa ovog mjesta, pa su mu dali ime Golubak. I danas na ovom prostoru žive neki mještani, koji su ostali vjerni tom hobiju.

Oronim je tvoren sufiksalsnom tvorbom – dodavanjem sufiksa *-ak* na imensku osnovu.

Etimološke značajke

Kako smo imali priliku uočiti, većina ojkonima i oronima u zeničkoj kotlini je kao osnovu imala slavenski naziv životinja. Ovi nazivi se koriste i danas. To su *idioglotski leksemi*, te svjedoče o prisutnosti slavenskih naziva, ali nam također dosta toga govore o prošlosti i načinu na koji su ljudi percipirali neke od životinja.

³² Uporedi sa *Kozja glava*, *Babja glava*; Sekereš, Stjepan (1982); *Slavonska zemljišna imena*, u: *Hrvatski dijalektološki zbornik*, br. 6, str. 506.

Etimologija	Apelativ
psl. *vьlkъ	vuk
psl. *vornъ	vrana
psl. *koza	koza
psl. *veprъ	vepar
psl. *jastrębъ	jastreb
psl. *(j)agne; stsl. oblik *agne	jagnje, janje
prasl. i stsl. *konjъ	konj
prasl. i stsl. *volъ	vol, muško govedo
ku-ku lat. *Cuculidae	kukavica

Dominantni slavenski korijen u ojkonimima moguće je prepoznati u navedenom tabelarnom prikazu. Izuzetak od svih navedenih ojkonima i oronima jeste oronim *Kukavica*, koji je ova vrsta dobila zbog specifičnog glasanja koje zvuči kao "ku-ku", što joj je i donijelo ime "kukavica". Ovo je jedan od rijetkih slučajeva kada je naziv izveden zahvaljujući onomatopejskom glasanju kukavica.

Zaključak

U radu smo imali priliku vidjeti na koji način se određene prirodne i geografske karakteristike reflektuju na samu ojkonimiju i oronimiju, uključujući svakako i životinjski svijet. Mnogi ojkonimi i oronimi, motivirani nazivima životinja ne svjedoče samo o raznolikosti faune proučavanog područja, već i o načinu na koji je životinjski svijet bio prisutan u životima stanovnika Zenice. Analiza ojkonima i oronima grada Zenice pokazala je da su oni nastajali pod snažnim utjecajima životinjskih motiva, koji odražavaju različite aspekte života u prošlosti – ne samo odnos prema životinjama kao konzumentima, stoci ili lovini, nego i njihov simbolički i kulturni značaj. U radu je primjetno kako među zoojkonimima imamo kako one iz domaćeg, tako i one iz divljeg životinjskog svijeta, što sve reflektuje životne navike i gospodarske prakse stanovništva, ali i prisustvo divljih životinja u planinskim predjelima Zenice. Lokalne jezičke zajednice su svakako prepoznavale i

imenovanjem bilježile elemente svoje sredine, pri čemu su životinje bile važan dio iskustvenog i pojmovnog svijeta.

Popis izvora i literature

Izvori

Ahmed S. Aličić (2008); *Sumarni Popis Sandžaka Bosna iz 1468/69. godine*, Islamski kulturni centar, Mostar

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (2013): *Sistematski/sustavni spisak općina i naseljenih mjesta Bosne i Hercegovine*, Sarajevo.

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (2019): *Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Bosni i Hercegovini* Sarajevo.

BH Telecom, d.d.Sarajevo (2010-2011); *Telefonski imenik BH Telecoma-a 2010/2011*, Sarajevo.

Gradska služba za opću upravu i mjesne zajednice grada Zenica, *Popis naseljenih mjesta grada Zenice (mjesne zajednice sa pripadajućim naseljenim mjestima*

Nacionalni sastav stanovništva 1991. godine, dostupno na: <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/06/nacionalni-sastav-stanovnistva-po-naseljenim-mjestima-bilten-234.pdf>, pristupljeno 09.10.2025. godine

Službeni list SRBiH 28/81 i 33/81; *Promjene u sastavu i nazivima naselja za period 1948. – 1990.*

Opširni popis Bosanskog sandžaka, svezak I/2 (2000); Bošnjački institut Zürich, Odjel Sarajevo: Orijentalni institut, Sarajevo

Službene novine opština: Zenica i Busovača broj 48 (1982); *Odluka o utvrđivanju granica naseljenih mjesta na području opštine Zenica (dokument dobijen na molbu autora)*

Popis stanovništva BiH 2013. godine, dostupno na web stranici: <http://www.staastatistika.ba/?show=12&id=11185#link2m>, pristupljeno 10.10.2025. godine

Pregled oronima Zenice; Topografska karta JNA; dostupna na web portalu: https://www.topografskakarta.com/, pristupljeno 10.10.2025. godine

Interaktivna mapa planinara; sa popisima planina u BiH; dostupna na web portalu <https://planinarenje.ba/interaktivna-mapa>, pristupljeno 10.10.2025. godine

Literatura

- Aladžuz, Vahid (2017): *Hadžićka toponimija*, Hadžići, općina Hadžići.
- Anić, Vladimir; Brozović Rončević, Dunja; Ivo, Goldstein; Goldstein, Slavko, Jojić, Ljiljana (gl.urednica); Ranko Matasović (gl.urednik); Pranjković Ivo (2002-2004): *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, svezak 5, Novi Liber, Zagreb, Jutarnji list.
- Anić, Vladimir; Brozović Rončević Dunja; Ivo, Goldstein; Goldstein, Slavko, Jojić, Ljiljana (gl.urednica); Ranko, Matasović (gl.urednik); Pranjković, Ivo (2002-2004); *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, svezak 9, Novi Liber, Zagreb, Jutarnji list.
- Anić, Vladimir; Dunja, Brozović Rončević, Goldstein, Ivo; Goldstein, Slavko; Matasović, Ranko; Pranjković, Ivo (2002-2004.): *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, svezak 12, Novi Liber, Zagreb, Jutarnji list.
- Bosnić, Ahmed (2007): *Knjiga tajni*, izdavač autor Ahmed Bosnić, Sarajevo.
- Cvitković, Ivan (2021): *Drveće i životinje u religijama*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Bistrik.
- Čilaš Šimpraga, Ankica; Ivšić Majić, Dubravka; Vidović, Domagoj (2018): *Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.
- Džaja, Petar; Grbavac, Jozo; Palić, Magdalena; Tomšić, Petar; Benić, Mario; Severin, Krešimir (2022): *Životinje u religijama i mitologiji starih naroda* (I. dio), Hrvatski veterinarski vjesnik, Vol. 30 No. 2.
- Đaković, Luka (1979): *Prilozi za demografsku i onomastičku građu Bosne i Hercegovine I (Na osnovu popisa katoličkog stanovništva 1743. godine)*, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Đurđević, Goran; Marjanić, Suzana (2022): *(Ne)željeni susjedi: golubovi, lastavice i lastavičja gnijezda od mitologije do Dinka Kovačića // 4. Dani kulturne animalistike. Galeb nije tica*. Knjižica sažetaka. Split: FF Press.

- Đulbić, Mirsad (2020): *Zenički leksikon*, izdavač autor Mirsad Đulbić, Graforad, Zenica.
- Filipović, Milenko S. (1969): *Majevica. S osobitim obzirom na etničku prošlost i etničke osobine majevičkih Srba*, ANUBiH, Sarajevo.
- Grković, Milica (1983): *Imena u Dečanskim hrisovuljama*, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Institut za južnoslovenske jezike, Novi Sad.
- Grković, Milica (1977): *Rečnik ličnih imena kod Srba*, Vuk Karadžić, Beograd.
- Ibrišimović, Nihada (2023): *Orografski apelativi u savremenoj ilijaškoj toponimiji*, u: *Studia lexicographica*, godina 17. str. 103-127.
- Isaković, Alija (1955): *Rječnik bosanskoga jezika (karakteristična leksika)*, četvrto dopunjeno i ispravljeno izdanje, Bosanska knjiga, Sarajevo.
- Jalimam, Salih (1996): *Prošlost Zenice*, Muzej grada Zenice, Zenica.
- Janjatović, Đorđe (1993): *Prezimana Srba u Bosni*, Prosveta-Trgovina, Sombor.
- Kurtović, Esad (2014): *Konj u srednjovjekovnoj Bosni*, Sarajevo.
- Matasović, Ranko; Pronk, Tijmen; Ivšić, Dubravka; Brozović Rončević, Dunja (2016): *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika, 1. svezak (A-NJ)*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.
- Matasović, Ranko; Ivšić, Dubravka; Majić, Tijmen Pronk (2022): *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika. 2. svezak O – Ž*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Maretić, Tomislav (1886): *O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba*, Rad JAZU.
- Mihajlović, Velimir (2002): *Srpski prezimenik*, Aurora, Novi Sad.
- Ostojić, Tihomir (1895): *Srpska narodna imena*, Kalendar manastirske štamparije za prostu 1895.godinu, Novi Sad.
- Pehiljagić, Mirela (2025): *Prah sa njene sehare*, Predaje i legende grada Zenice i njene okoline, Gradska biblioteka Zenica, Zenica.
- Peti, Mirko (1999): *O tzv. sadržaju imena*, Folia onomastica Croatica, 8, Zagreb.
- Skok, Petar (1971): *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, A – J*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb

Skok, Petar (1972): *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, K – poni*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb

Skok, Petar (1973): *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, poni – Ž*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb

Spahić, Mustafa; Jalimam, Salih (1998): *Lastavica od bogumilskih zborišta do muslimanskog dovišta*, Zenica, ZEMedia Zenica.

Šabić, Indira (2023); *Ojkonimi zoomorfnoga postanja u toponimiji Bosne i Hercegovine*, u: *Društvene i humanističke studije* 3 (24).

Šimundić, Mate (1988): *Rječnik osobnih imena*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb.

Šimunović, Petar (1995): *Hrvatska prezimena, podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*, Golden marketing, Zagreb.

Internet stranice

Babić, Braco (2020); *Toponimi u planinama*, dostupno na: <https://bracobabic.com/2020/12/14/toponimi-u-bh-planinama/>

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011 godine, dostupno na: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censusnames.htm>

Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine, dostupno na <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2021/results/censusnames.htm>

Hasović, Sead (2021); *Zašto se tako prezivam, istina, zablude, predanja* (feljton u AVAZ-u); <https://avaz.ba/vijesti/bih/706335/zasto-se-tah-ko-prezivam-istine-zablude-predanja-2-sto-bosanac-jezikom-dohvati-bлаго-tome-ili-tesko-tome>

<https://mapcarta.com/>

Portal genealogije imena i mjesta: www.forebears.io

Oikonyms and Oronyms of Zoomorphic Origin in the Area of Zenica Valley

Summary: The paper entitled "Oikonyms and oronyms of zoomorphic origin in the Zenica basin" analyzes the oikonyms and oronyms of Zenica, which are motivated by animal species in their naming process. The focus of the paper is on the oikonyms and oronyms of the narrower and wider area of the city of Zenica, which includes all urban, suburban and rural settlements. Each oikonym, which is the subject of the analysis, will be presented in a way that offers its location, then its first appearance through the censuses along with the demographic structure of the population, with a focus on the etymology of the appellations and the formation pattern.

In order to ensure scientific foundation and precision, the paper relies on verified, contemporary sources. In this sense, an extremely important role was played by the *City Service for General Administration and Local Communities of Zenica*, which, at the request of the author of the paper, submitted the latest revised lists of settlements in the area of the city of Zenica. The above lists represent an official, valid and updated database, and as such are considered professional and relevant material for scientific research into the toponymy of the city of Zenica, and working with all the data offered represents a significant contribution to the so far poorly researched toponymy of the Zenica basin.

Keywords: onomastics, toponyms, oikonyms, oronyms, zoonyms, Zenica Basin, Zenica